

2. Vilties skrydis

Greitoji lekia link Čampino oro uosto, lydima policijos patrulio. Privačios greitosios pagalbos įmonės lėktuvas „Rega“ laukia manęs nugabenti į Ciurichą, tiksliau – į Balgristo kliniką, besispecializuojančią nugaros smegenų pažeidimų srityje. Guliu deramai supakuotas ant neštuvų. Mane lydintis medikas sėdi prie langelio įnikęs į laikraštį. Kelionės metu jis nė karto nesiteikia į mane žvilgtelėti, atrodo kone suirzęs dėl jam patikėtos užduoties. Ir kodėl turėčiau jam rūpėti? Medikui tesu pašto siuntinys, kurį būtina pristatyti gavėjui. Žinoma, vargu ar jis garsus gydytojas, jei jau tenka dirbti paštininku (lai paštininkai neįsižeidžia). Vienintelis, kartkartėmis manęs paklausiantis, ar viskas gerai, yra slaugas. Greitosios vairuotojas visą keliją keiksnoja policijos patrulį, skriejantį dideliu greičiu:

– Ir ko jie taip lekia, avigalviai, tuoj patiems reikės greitosios.

Pasiekiame tikslą. Kurį laiką lūkuriuoju pakilimo take, tada man paruošta gervė perkelia į lėktuvo saloną. Dangus mėlynas mėlynas, regis, tokio dar nemačiau, oras gairvus ir tyras kaip niekad. Po pusantro mėnesio intensyviosios terapijos ligoninės požemiuose viską patiriu lyg pirmą kartą. Po pusantro mėnesio respiratoriaus, po įvairių bronchoskopijų, po pankreatito, po magnetinių rezonansų, po velniai žino kiek kompiuterinių tomografijų ir rentgeno nuotraukų, nurijęs tonas raminamųjų, subadytas visų įmanomų dydžių adatų, po širdies paralyžiaus, ilgą laiką jutęs mirties kvapą... štai aš. Laukiantis skrydžio į raganių rankas kitapus Alpių – savo žiniomis jie sugrąžins gyvybę į mano rankas. Nes taip man buvo pasakyta: kojų daugiau nejudinsi, bet gali atgauti rankas.

Rankos, svarbiausia – rankos.

Prisiminimai apie Ternio ligoninėje praleistą intensyviosios terapijos laiką gana migloti. Daugiausia atskiri vaizdai ir pojūčiai. Malonios akimirkos: fizinis kontaktas su broliu ir motina, kuriems buvo dukart leista įeiti į palatą; žodžiai, kuriais per telefonspynę apsikeitėme su bičiuliais ir mergina; dalies slaugytojų rūpestis ir švelnumas,

jie visokeriškai drąsino mane. Sunkios ir skausmingos akimirkos: kai mane iškeldavo ant geležinių pastolių su grandinėmis, kad nupraustų ir pakeistų patalynę; kai meldavau budinčio gydytojo sušvirkšti man didesnę dozę raminamųjų; diena, kai buvau apverstas ant šono ir išvydau merdinčius pacientus kaimynystėje, ir ta, kai iš susijaudinusio medicinos personalo šūksnių ir gestų suvokiau, kad vienas jų mirė. Pamenu nesupratęs, kodėl man kartojama, jog didžioji kūno dalis prarado jautrumą: liečiau savo pilvą ir jutau jį, bet tada dar nesuvočiau, kad tai ranka juto prisilietimą, ne atvirksčiai. Ir tą ypatingą, daugiau niekada neužuostą kvapą – cheminių valymo priemonių kvapą, sumišusį su tuo, kurį skleidė nejudantys mano nelaimės bičiulių kūnai. Medicinos kvapą, transformuojamą ir suasmeninamą mūsų kūno porų, – koncentratą minčių, baimių, vilčių ir troškimų, suplaktų į vieną lyg patiekalo ingredientai, pakibusį uždaros patalpos ore, tarp gyvenimo ir mirties. Taip pat pamenu, kad vienas pirmųjų pokalbių su broliu buvo apie seksą. Brolis guodė mane, jog paralyžius tikrai nesukliudysiąs man mylėtis.

– Tetraplegikai gali vaikščioti į pasimatymus.

Kelias sekundes patylėjau – nepagavau minties.

– Kuria prasme?

– Tetraplegikams tarp kojų viskas puikiausiai veikia, paraplegikams daugeliu atvejų – ne.

– O aš paraplegikas ar tetraplegikas?

– Tetraplegikas, Lo, tu tetraplegikas.

Tai jis pasakė su tam tikru džiugesiu. Pats žodis mane baugino, jis apibūdino mane ir tarsi prikaldė prie vietos, iš kurios jau niekad neišeisiu, it vagį prie vienutės, bet aš juk nieko nepavogiau, priešingai, tai mane apiplėšė. Netrukus supratau, ką brolis norėjo pasakyti, jis perskaitė tai viename amerikietiška specializuotame žurnale: „Quadriplegics can have dates.“ Žodis „date“ Amerikoje reiškia taip pat ir galantišką pasimatymą. Brolis veltui laiko nešvaistė. Internetas dar nebuvo spėjęs virsti tuo nuostabiu žinių šaltiniu, iš kurio šiandien geriamė visi, ir brolis per išties gausias pažintis surinko gerą šūsnį popierinės medžiagos su žmonijos žiniomis apie stuburo smegenų pažeidimus. Juokingiausia, kad iš begalės mokslinių ir medicininių straipsnių, kuriais mito dienų dienas, brolis, perdėtai džiūgaudamas, atpasakojo man viską, kas buvo susiję su sekso tema. Daugiau niekada negalėsi groti, veikiausiai mąstė, bet tavo pimpalas, broluži, vis dar veikia. Mane ši tema mažai tedomino, netgi erzino. Kol milžiniškas man švirkščių raminamųjų kiekis dar nebuvo spėjęs užgožti brolio žodžių, paklausiau savęs: kiek svarbus galėjo būti seksas mane ištikusios beprotybės akivaizdoje. Brolis kalbėjo iš užuojautos, jis nežinojo, ką dar galėtų pasakyti man padrašinti, ir žinia apie seksą jam

pasirodė puiki – mažytė šviesa mane gaubiančioje tamsoje. Tai išties buvo puiki žinia, bet jai įvertinti man prireikė nemažai laiko.

Vasario mėnuo, o man karšta, nepakenčiamai karšta. Mane perkelia į lėktuvą ir paguldo į ankštą kabiną su langeliu. Kabina aprūpinta viskuo, ko gali prireikti kelionės metu: nuo deguonies iki defibriliatoriaus. Lėktuve taip pat karšta: Johana nukreipia švelnų vėjo srautą man į veidą. Į intensyviosios terapijos palatą lankytojai nebuvo įleidžiami, ir į žmones galėjau dėbėti vien pro patalpos perimetrą brėžiantį stiklą. Lankymo metu prie fiksavimo įrenginio ties ausimi man pritaisydavo telefonspynę. Dabar galiu ją liesti, jausti Johanos rankas, bet jaučiuosi nejaukiai. Prisilietimai atrodo mažiau svarbūs nei tai, kas vyksta, o gal tiesiog dar nežinau, kaip tai daryti. Lėktuvas kyla. Girdžiu Johaną kalbantis su atsakinguoju gydytoju ir stjuardese-slauge. Nesuprantu, ką jie sako, ir man nerūpi.

Nemėgstu skristi. Jei tik rankos manęs klausytų, galėčiau prasiblaškyti grodamas gitara. Prieš kelerius metus grįžtant iš Amerikos du simpatiški stjuardai lėktuve paprašė pagroti. Tada dar leisdavo įsinešti gitarą į saloną. Man nuogaustaujant, kad galiu trukdyti kitiems keleiviams, stjuardai šypsodamiesi atsakė:

- Grokite, keleiviais pasirūpinsime mes.

Dešimties minučių bliuzo pakako jiems pamaloninti ir užsitarnauti skrydį su pirmos klasės aptarnavimu.

Žvelgiu pro langą: dangaus mėlis dar ryškesnis. O jei lėktuvas nukristų? Būtų išties apgailėtina. Jau regiu laikraščių antraštes: „Po sunkios traumos gabenamas į specializuotą kliniką žuvo lėktuvo katastrofoje.“

Žinoma, liūdniausia dėl bendrakeleivių – aš ir taip viena koja kape. Panašioms mintims sukantis galvoje užmerkiu akis. Vėl jas pramerkęs regiu, kad jau nusileidome ir esu pernešamas į greitosios automobilį.

Man vis dar karšta ir trūksta oro.

Johana ir gydytojas kalbasi toliau.

Gydytojas kone baigia išsipasakoti Johanai savo gyvenimą ir ateities planus: dievinąs šį darbą ir norėtų prisijungti prie asociacijos „Gydytojai be sienų“, keliauti po pasaulį ir padėti kitiems. Tas daktariūkštis begėdiškai ją kabina, tuoj tuoj pakvies į pasimatymą. Patraukiu jų dėmesį išleisdamas sausą garsą, panašų į tą, kai lipama į balną ar bandoma prisikviesti katę. Išbandžiau šį metodą gulėdamas intensyviosios terapijos skyriuje – nuo tada, kai nešioju tracheostominį vamzdelį, tai vienintelis būdas būti išgirstam.

– Praverk langelį, neįmanoma kvėpuoti.

Johana perduoda prašymą gydytojui, šis nusijuokia:

– Nemanyk, lauke šalta, dabar vasaris.

– Kodėl tau neužsičiaupus ir neatidarius to sukništo langelio, užuot vizginus uodegą apie mano merginą? O tu nustok flirtavusi su tuo pusgalviu ir atidaryk langą!

Ir tikrai, atsižvelgiant į esamą padėtį ir mūsų pastarųjų mėnesių santykius, ne tokia bloga mintis pasinaudoti proga ir pabėgti su daktarėliu privačiu léktuvu – vienu šūviu atsikratytų begalės rūpesčių. Galbūt Johana jau mąsto apie tai.

Mano balsas pasiklysta kaniulėje ir iš lūpų neįmanoma suprasti, ką sakau. Johana vis dėlto pastebi mano suirzimą ir šiek tiek praveria langelį, bet rezultatas nesikeičia: vis dar karšta.

Pasiekiamo klinika. Pereiti iš greitosios pagalbos į įstaigos vidų nuostabu – lauke nepaprastai šalta, bet būtent to man ir reikėjo, gaila, kad viskas trunka taip trumpai. Daktariūkštis perduoda siuntą: pusantros valandos skrydžio ir dvidešimt minučių greitąja už kuklią dešimties tūkstančių dolerių sumą, dalyvaujant drūtai blondinei švedei. Šįkart tau išties nuskilo, mąstau. Mane pasitinka sesuo Valentina, ji atskrido kiek anksčiau, kad sutvarkytų reikiamus popierius. Tai ji pragmatiškiausia mūsų šeimos narė. Valentinai puikiai sekasi viską organizuoti ir ieškoti problemų sprendimų. Ji visada buvo sumaniausia. Kartais kiek persistengia bandydama sudėlioti mano gyvenimą, bet taip elgiasi, nes rūpinasi

mano ateitimi. Ji gerokai vyresnė, tad visada buvo man ir už mamą. Mirus tėčiui ji tapo pagrindine mano atrama.

Klinika, regis, gana erdvi, kiek galiu įžiūrėti iš gulimos padėties: aukštos lubos, dauguma sienų stiklinės. Ant didžiulių langų užlipdyta dekoru plėvelė su stilizuotais juodais paukščiais, vėliau man paaiškins, jog šie reikalingi, kad gretimo parko paukščiai neatsitrenktų į langus. Intensyvosios terapijos skyrius kitoks nei Italijoje: lankymo valandos neribotos, o vienintelė stiklo pertvara žvelgia į parką. Esu apsuptas slaugių ir medikų, zujančių aplink mano nejautrų kūną, juntų vien kaniulės adatą smingant į ranką. Darbuojasi visi, išskyrus vieną aukštaūgę juodaodę, ji žvelgia į mane ir šypsosi – tai raminanti šypsena. Tiek nepažįstamų veidų pradeda mane erzinti. Lyg išgirdę mano mintis, kone vienu metu jie pasitraukia. Vietoj jų, lyg ištarus burtažodį, išdygsta Johana ir Valentina. Paglosto man veidą ir rankas. Stai ga pajuntu, kaip labai man trūko fizinio kontakto; kaip svarbu justti kvapą ir šilumą žmonių, kuriuos myliu ir kuriais pasitikiu. Norisi verkti.

- Ne jau padariau ką nors blogo, kad to nusipelniau?
- Iš kur tokios mintys? Ne, – atsako sesuo.
- Tai ką, po galais, čia veikiu? Nenoriu čia likti, išvežkite mane.

3. Dienos intensyviosios terapijos skyriuje

Lašelinės lašeliai kapsi lėtai, bet nuolat. Guliu įkalintas vamzdelių voratinklyje: mėlynas vamzdelis – deguonies, pritvirtintas prie trachėjos; šviesiai rudas – mane maitinančios substancijos spalvos – vamzdelis eina tiesiai į pilvą; lašelinė infuziniam Ringerio tirpalui su natrio, kalcio ir kalio chloridu nuo dehidratacijos; į varpą įstatytas kateteris, prijungtas prie maišelio su drenažo vožtuvėliais; ir daugybė elektros laidų, tikrinančių mano gyvybines funkcijas. Vaizdelį užbaigia „Halo“ korsetas su karūna ir mano galvą puošiančiais metalo strypais. Norint mane paliesti, būtina brautis pro šias dirbtines plastikinių lianų ir geležinių kamienų džiungles.

Susirinko visa mano šeima: prie Johanos ir Valentinės prisijungė sesuo Roberta, brolis Frankas ir mama.

Jie nuolat man šypsosi. Džiaugiasi galėdami pagaliau būti greta be jokių skiriamųjų sienų, o ypač viliasi atvežę mane į tinkamą vietą. Nuslinkus pradiniam išgaščiui ir sukretimui, apskambinę pusę Europos, jie jaučiasi pagaliau radę vietą, tinkamą mano poreikiams. Nežinau, ką mąstyti, gyvenu šia akimirka.

Prašau, kad stipriau pakasytų galvą. Nelaimės dieną dėl žaizdų nuskusti plaukai atželia ir jau pusantro mėnesio dėl akivaizdžių priežasčių man neplaunama galva: niežulys tiesiog nepakenčiamas.

Esu pilnas kataro, šis išsiurbiamas į tracheostominį vamzdelį įsmeigus ilgus kateterius. Tai nepakenčiama procedūra, pakartojama dešimtį kartų per dieną, tad dar pradžioje buvau išmokytas šveicariško-vokiško termino „apsaughen“. Mat tik nedaugelis klinikoje kalba angliškai ir dar mažiau itališkai. Tai bus pirmųjų mėnesių stacionare konstanta: kaskart, kai užuot kvėpavęs imu gurguliuoti it užsikimšęs hidraulinis vamzdis, prisistato pamainos slaugė ir neleidžia man mirti paspringus gleivėmis. Kita vertus, keturiolika metų rūkiau marihuaną ir tabaką, neminėsiu kitų dalykelių, nežinau, kiek laiko reikia plaučiams išsivalyti.

Susipažįstame su Peru, intensyviosios terapijos skyriui vadovujančiu slaugu. Tai vienas tų žmonių, kuriais iškart pasitiki, įkvepiančių saugumo jausmą. Sako, kad